

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی
معاونت آموزشی

مدیریت امور نخبگان و دانشجویان استعداد درخشان

یازدهمین المپیاد علمی دانشجویان پزشکی سراسر کشور وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

شبه نامه حیطه استدلال بالینی

۱۳۹۸

تهیه و تنظیم: کمیته علمی حیطه استدلال بالینی یازدهمین المپیاد دانشجویان پزشکی کشور

مقدمه

در حال حاضر برگزاری آزمونهای سرنوشت ساز مقاطع بالینی (آزمون پیش کارورزی و پذیرش دستیار) به روش چندگزینه ای کمی نگر و متکی بر محفوظات و آزمون های شبه آسکی می باشد که اکثراً به منظور ارزیابی دانش و مهارت های های فراگیران بوده و قادر به ارزیابی صلاحیت بالینی و توانایی استدلال بالینی فراگیر نمی باشند. یکی از اهداف مهم آموزش پزشکی، آموزش نحوه تفکر و استدلال کردن در تصمیم گیری های بالینی است. ارزیابی با آزمون های استدلال بالینی یکی از روش های بسیار خوب برای ارزیابی مهارت طبابت است و از این رو جایگاه ویژه ای دارد. اکنون در بسیاری از نقاط دنیا، آزمون های استدلال بالینی برای ارزیابی فارغ التحصیلان پزشکی و آزمون های انتخاب دستپاری به کار می روند. هدف این آزمون ها این است که با نزدیک کردن شرایط ارزیابی به شرایط واقعی، دانش یا مهارت بالینی دانشجویان را ارزیابی کنند. برای ارزیابی حیطه استدلال بالینی آزمون های مختلفی طراحی شده است که شامل Extended Matching, CRP, KF, SC, Puzzle, PMP و سناریو نویسی می باشد.

در سالهای اخیر این نوع آزمون های پیشرفته به منظور ارزیابی مهارت استدلال بالینی و حل مساله فراگیران و نیز گسترش این تفکر در فراگیران دانشگاه های پزشکی سراسر کشور در حیطه استدلال بالینی المپیاد استفاده شده است.

نحوه برگزاری آزمون

آزمون در این حیطه در دو مرحله انفرادی و گروهی به شرح زیر برگزار خواهد شد و سوالات مربوط به دروس اصلی پزشکی (داخلی، کودکان، جراحی و زنان) می باشد.

آزمون استدلال بالینی (CRP (Clinical Reasoning Problem)

این آزمون جهت ارزیابی مهارت ساختن فرضیه های تشخیصی بوده و توانایی فراگیر را در تصمیم گیری بالینی ارزیابی می کند. آزمون شامل چند مرحله می باشد، ابتدا سناریویی مطرح می شود که نحوه طراحی آن به صورتی است که اطلاعات بیمار هرچند کامل است، اما برای تشخیص نهایی کافی نبوده و چند تشخیص محتمل است. سپس ۶ گزینه تشخیصی به نحوی طراحی می شود که حداقل ۲ گزینه محتمل تر به سناریو در آن باشد و سایر گزینه ها نیز خیلی دور از ذهن نباشد و از داوطلب خواسته می شود که از میان گزینه های تشخیصی یکی را انتخاب کند و سپس داده های سناریوی سوال به صورت ۱۲ گزینه در اختیار داوطلب قرار می گیرد تا بتواند

حداکثر پنج مورد را که با تشخیص انتخاب شده همخوانی دارد یا مرتبط است انتخاب کند و براساس تشخیص مورد نظر نمره مثبت (تأییدکننده تشخیص) و یا منفی (تضعیف کننده تشخیص) بدهد. در بخش بعدی مجدداً همان گزینه های تشخیصی ذکر میشود و از داوطلب خواسته میشود تشخیص مناسب دیگری را انتخاب کرده و سپس مجدداً همان داده های سناریوی سوال به صورت ۱۲ گزینه در اختیار داوطلب قرار می گیرد تا بتواند حداکثر پنج مورد را که با تشخیص انتخاب شد همخوانی دارد یا مرتبط است انتخاب کند و براساس تشخیص مورد نظر نمره مثبت (تأییدکننده تشخیص) و یا منفی (تضعیف کننده تشخیص) بدهد. اگر تشخیص نادرست انتخاب شده باشد، هیچ نمره ای به داوطلب تعلق نخواهد گرفت.

آزمون انفرادی

آزمون انفرادی در دو مرحله و به شرح زیر برگزار می شود:

مرحله اول آزمون انفرادی (غربالگری)

بخش اول آزمون انفرادی یک آزمون غربالگری است. دانشگاه های مختلف بسته به سهمیه تخصیص داده شده به آنها، داوطلبین خود را جهت شرکت در آزمون انفرادی مرحله غربالگری به دبیرخانه المپیاد معرفی خواهند کرد. این آزمون در یک یا چند مرکز از هر منطقه آمایشی کشور و توسط مرکز سنجش آموزش پزشکی برگزار خواهد شد.

براساس نتایج آزمون در این مرحله ۹۰ نفر انتخاب خواهند شد. به منظور حداکثر سازی حضور تمامی کلان مناطق آمایشی در المپیاد، در صورتی که یک کلان منطقه حداقل یک تیم در میان برگزیدگان نداشته باشد، سه نفر اول آن منطقه به عنوان تیم منتخب از منطقه معرفی خواهند شد. به طوری که از تمامی مناطق آمایشی حداقل یک تیم وجود داشته باشد. این ۹۰ نفر، نفرات تیم های شرکت کننده در مرحله گروهی را تشکیل خواهند داد. تیم ها باید به صورت سه تا چهار نفر دانشگاهی و یا منطقه آمایشی تشکیل شوند. به این ترتیب از ۹۰ نفر منتخب حداکثر ۳۰ تیم تشکیل و در مرحله گروهی به رقابت خواهند پرداخت.

سوالات این آزمون به صورت کتبی و با فرمت CRP و Script concordance, Puzzle, Key Feature خواهد بود و تصحیح آن به صورت ماشینی (کامپیوتری) صورت می گیرد.

مرحله دوم آزمون انفرادی

بخش دوم آزمون انفرادی به صورت متمرکز مرداد ماه در تهران برگزار خواهد شد و کلیه نفرات برگزیده در آزمون غربالگری مجاز به شرکت در این مرحله خواهند بود. دانشجویان برگزیده (۹۰ نفر) به شکل انفرادی در این آزمون شرکت خواهند کرد. در این آزمون سوالات Extended Matching, CRP, KF, SC, Puzzle و سناریو از رشته های داخلی، زنان، کودکان و جراحی توسط اعضای کمیته علمی طراحی خواهد شد. داوری و تصحیح آزمون به صورت کامپیوتری و دستی و توسط داوران حیطة انجام خواهد شد.

برگزیدگان نهایی آزمون انفرادی براساس نمره تجمیعی آزمون مرحله اول و دوم انفرادی انتخاب خواهند شد. سهم آزمون غربالگری ۴۰ درصد و مرحله دوم آزمون انفرادی ۶۰ درصد از نمره نهایی می باشد.

آزمون گروهی

نفرات برگزیده در مرحله اول آزمون انفرادی (غربالگری)، اعضای تیم های شرکت کننده در مرحله گروهی را تشکیل خواهند داد که در قالب حداکثر ۳۰ تیم به رقابت می پردازند. آزمون گروهی در دو مرحله و به شرح زیر برگزار می شود.

مرحله اول آزمون گروهی

در این آزمون یک موضوع به انتخاب کمیته علمی حیطة به همراه راهنمای مربوط به کلیه تیم ها اعلام خواهد شد و از داوطلبان خواسته می شود تا ظرف مدت تعیین شده پروپوزالی را در رابطه با آن تهیه نمایند. تیم ها می توانند از منابع مورد نیاز و راهنمایی های اعضای هیات علمی به غیر از اعضای کمیته علمی المپیاد بهره مند شوند. تیمهای دانشجویی موظف هستند تا در زمان مشخص شده پروپوزال نهایی خود را با فرمت WORD به وزارتخانه ارسال نمایند. مهلت ارسال پروژه ها طبق تقویم المپیاد یازدهم خواهد بود. اعضای کمیته علمی المپیاد موارد ارسالی را مطالعه، بررسی و داوری خواهند نمود.

مرحله دوم آزمون گروهی

یک آزمون ایستگاهی با در نظر گرفتن حیطة استدلال، تفکر منطقی و بلند فکر کردن و کار تیمی برگزار خواهد شد. روش مفصل و نحوه برگزاری متعاقباً اعلام خواهد شد.

● **انتخاب نفرات برتر توسط تیم علمی المپیاد صورت می گیرد.**

برگزیدگان نهایی مرحله آزمون گروهی بر اساس نمرات کسب شده در هر دو مرحله انتخاب می شوند، به گونه ای که سهم مرحله اول در نمره نهایی ۳۰ درصد و سهم مرحله دوم ۷۰ درصد لحاظ خواهد شد.

آزمون های استدلال بالینی

خلاصه ای از نحوه طراحی آزمون های استدلالی با ذکر مثال در زیر آورده شده است:

آزمون ویژگی کلیدی (KF (Key Features)

هرسؤال شامل یک سناریوی بالینی بسیار مشخص و در عین حال موجز می باشد (Pattern recognition) که از داوطلب خواسته میشود تا در مورد اقدامات تشخیصی یا درمانی بیمار تصمیماتی اتخاذ کند. با این که تعداد گزینه های درست ممکن است بیشتر از ۴ تا باشد داوطلب در هر سؤال مجاز به انتخاب حداکثر چهار گزینه از میان شانزده گزینه می باشد.

آزمون پازل (Puzzle)

در آزمون پازل پرونده چهار بیمار درهم ریخته شده است و داوطلب تلاش می کند تا با خواندن مجدد اطلاعات مربوط به پرونده ها، آنها را دوباره مرتب کند. در این آزمون پرونده بیماران به چند قسمت شامل شکایت اصلی و بیمار فعلی (که تابلوی بالینی بسیار مشخص یک بیماری می باشد و آزمون دهنده باید با یک نگاه آن را تشخیص دهد (Pattern recognition)، سابقه پزشکی قبلی، معاینه، نتایج پاراکلینیک یا تدبیر بالینی تفکیک شده است. دانشجو باید قطعات درهم ریخته را جور کند. آزمون دهنده باید برای هر تابلوی بالینی فقط یک تشخیص انتخاب کند تا موفق شود قطعات مختلف پرونده را باهم جور کند.

آزمون Script Concordance (SCT)

این آزمون بخشی از استدلال را با تقلید از گامهای استدلال بالینی ارزیابی می نماید و بر مبنای این اصل قرار دارد که تصمیمات اتخاذ شده در فرایندهای استدلال بالینی قابل بررسی و همسویی آن با نظرات پانل خبرگان قابل اندازه گیری است. این امر ابزاری برای ارزیابی استدلال بالینی فراهم می آورد. این شکل آزمون برای ارزیابی استدلال در موقعیتهای مبهم و غیر قطعی مورد استفاده است. این موقعیتهای مکرراً در طبابت روزانه رخ میدهد. با اینحال چنین موقعیتهایی با استفاده از آزمونهای معمول به سختی قابل اندازه گیری است. جذابیت این آزمون برای متخصصین بالینی به علت تشابه کارکردهای شناختی با کارکردهایی است که مرتباً در طبابت روزانه صورت میگیرد. آزمون از سه ستون تشکیل شده است که به ترتیب با مراحل تولید فرضیه (اگر به ... فکر کنید)، جمع آوری داده (وسپس دریابید که...) و تفسیر داده (این فرضیه ... خواهد بود) مطابقت دارد. در هر سوال فرضیه اولیه (ستون اول) و یک داده جدید (ستون دوم) ارائه شده است و برای تفسیر داده ها لازم است آزمون شونده در خصوص ارتباط داده جدید با فرضیه مربوطه تصمیم گیری نماید.

آزمون سناریو نویسی

در این آزمون ۳-۵ علامت و نشانه به عنوان کلمه کلیدی در اختیار آزمون دهنده قرار می گیرد و از او خواسته می شود تا حداقل ۲ سناریو از موارد بالینی براساس این کلیدها بنویسد به گونه ای که همه علائم و نشانه ها در هر سناریو گنجانده شود. هر سناریو توسط حداقل دو نفر از هیأت علمی عضو تیم المپیاد به صورت جداگانه خوانده می شود و براساس چک لیست استاندارد به آن نمره داده میشود و سپس در مورد نقاط اختلاف در تیم علمی مورد بحث قرار گرفته تا به جمع بندی مشترک برسند. در این آزمون به استفاده از قاعده امساک، استفاده متعادل از علائم بالینی و فاکتورهای زمینه ای **Enabling conditions** تناسب تشخیص مطرح شده با سناریوی نوشته شده نمره داده می شود.

Extended matching آزمون

در این آزمون گزینه های متعددی ارائه می شود و در پاسخ به سوال یا سناریو گزینه یا گزینه های مختلف انتخاب می شوند. این آزمون یکی از بهترین انواع آزمون ها برای بررسی سطوح بالاتر شناخت (Higher levels of cognition) و تحلیل و تفکر بالینی است.

*شیوه نمره دهی در این آزمون ها در پانل خبرگان Expert panel است.

منابع

در حیطه استدلال بالینی، موضوع المپیاد چهار درس اصلی پزشکی عمومی (داخلی، کودکان، جراحی، زنان) است، بنابراین رفرانس های معمول دوره پزشکی عمومی در این چهار رشته قابل استفاده است؛ ولی این به معنای آن نیست که سئوالات دقیقاً از متن کتب رفرانس طرح می شود.

در صورتی که نیاز به اطلاعاتی در خصوص استدلال بالینی داشتید می توانید به کتاب استدلال بالینی تألیف آقای دکتر منجمی مراجعه نمایید.